

Ληστρικό το μοντέλο ανάπτυξης στις ακτές

Μη αειφόρο και ληστρικό, χαρακτηρίζεται από την ακτομηχανικό Ξένια Λοϊζίδου, το μοντέλο που ακολουθούμε στις ακτογραμμές μας. >>>28

Ληστρικό το μοντέλο στις ακτογραμμές

Επισημάνσεις της ακτομηχανικού Ξένιας Λοϊζίδου για τις συνέπειες μιας άναρχης ανάπτυξης

Της Ντόρας Χριτοδούλου

Η εν πολλοίς άναρχη ανάπτυξη, η υπερβολική παρέμβαση στην ακτογραμμή χάρη ενός μονοδιάστατου μοντέλου τουριστικής ανάπτυξης και η ελάχιστη αειφορική συνείδηση που είχαμε μέχρι πρόσφατα σε αυτά τα ζητήματα, έχουν δημιουργήσει τη σημερινή προβληματική κατάσταση στο μεγαλύτερο μέρος της παράκτιας Κύπρου.

Αυτό επισημαίνει η ακτομηχανικός Ξένια Λοϊζίδου, σε σημερινή συνέντευξή της στον «Φ». Η κ. Λοϊζίδου επισημαίνει, ωστόσο, ότι οι κυπριακές ακτές και θάλασσες είναι παρόλα αυτά σε ικανοποιητικά επίπεδα από πλευράς ποιότητας και ασφάλειας λουομένων και στέλλει το μήνυμα ότι η κατάσταση μπορεί εύκολα να βελτιωθεί ακόμη περισσότερο.

-Το θέμα της διαχείρισης των παραλιών, κ. Λοϊζίδου, θα μπορούσαμε να το χαρακτηρίσουμε «πονεμένη ιστορία» για την Πάφο. Τόσο από πλευράς ασφάλειας λουομένων, όσο και από πλευράς προστασίας από τη διάβρωση, η κατάσταση είναι προβληματική χρόνια τώρα. Γιατί νομίζετε ότι συμβαίνει αυτό στην ακτογραμμή της Πάφου και γιατί δεν μπόρεσε να βελτιωθεί η κατάσταση;

«Το γιατί συμβαίνει είναι νομίζω αυτονόητο: η ραγδαία και απότομη τουριστική ανάπτυξη της Πάφου ταυτίστηκε με τις παράκτιες αναπτύξεις. Έχει παρέμβει πολύ ο άνθρωπος μέσα στην τόσο ευαίσθητη και τόσο δυναμική

παράκτια ζώνη και αυτό έχει σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία μιας σειράς από προβλήματα, ανάμεσα σε αυτά και η παράκτια διάβρωση. Η ασφάλεια των λουομένων είναι ένα άλλο σημαντικό θέμα. Υπάρχει γενικά η αντίληψη ότι με το να κατασκευάζουμε σκληρά έργα (π.χ. κυματοθραύστες) δημιουργούμε συνθήκες προστασίας των λουομένων. Αυτό προφανώς δεν έχει γενική ισχύ: αν κατασκευαστούν κυματοθραύστες σε ακατάλληλες περιοχές και με λανθασμένους προσανατολισμούς, τότε αυξάνουν την επικινδυνότητα για τους λουόμενους. Η παράκτια ζώνη είναι πολύ δυναμικό σύστημα. Η ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών, αν κι έχει αναγνωριστεί ως η πιο αποτελεσματική μέθοδος διαχείρισης για την ενσωμάτωση της προστασίας και βιώσιμης χρήσης της ακτής και της θάλασσας στη διαδικασία του σχεδιασμού, ακόμα δεν εφαρμόζεται. Αντίθετα κινούμαστε συνεχώς προς ένα όλο και περισσότερο μη-αειφορικό, ληστρικό θα έλεγα μοντέλο ανάπτυξης που επιτείνει τις επιπτώσεις από τα φυσικά φαινόμενα. Ας πάρουμε για παράδειγμα τη χωροταξία της τουριστικής και οικιστικής μας ανάπτυξης: Αν δει κανείς ένα χάρτη με τις πολεοδομικές ζώνες της Κύπρου, θα διαπιστώσει ότι σχεδόν στο σύνολό της η παράκτια ζώνη καλύπτεται από μια «κορδέλα» τουριστικής/οικιστικής ανάπτυξης. Η UNEP σε έκθεσή της το 2002 αναφέρει τη «γραμμική» παράκτια δόμηση, αυτή τη λωρίδα με οικοδομές κατά μήκος όλων σχεδόν των ακτών της Κύπρου, ως ένα από τα έξι κακά παραδείγματα ανάπτυξης στη βόρεια Αμερική και τη δυτική Ευρώπη. Είδατε να γίνεται κάτι για να αλλάξει αυτό;

«Πονεμένη ιστορία», το θέμα διαχείρισης των παραλιών μας

ΜΕ ΥΠΟΔΟΜΕΣ, ΟΜΟΡΦΗ ΚΑΙ ΞΕΧΩΡΙΣΤΗ ΑΚΤΟΓΡΑΜΜΗ

-Αφήνοντας τα πρακτικά προβλήματα από φυσικά φαινόμενα, ποια θα λέγατε, κ. Λοϊζίδου, ότι είναι η γενικότερη εικόνα των ακτών της επαρχίας από πλευράς ποιότητας υδάτων, υποδομών και περιβαλλοντικού σεβασμού προς αυτές; Είναι εύκολο και κυρίως οικονομικώς δυνατό να αλλάξει επί το βέλτιστον η κατάσταση;

«Σε γενικές γραμμές οι ακτές της Πάφου είναι σε καλή κατάσταση ως προς την ποιότητα του νερού. Έχουμε μεγάλο μήκος ακτογραμμής στην επαρχία Πάφου και τόσο μεγάλη ποικιλία: από αμμουδιές και βράχια μέχρι θαλασσινές σπηλιές και blue lagoon! Όμορφη ακτογραμμή. Και ικανοποιητικές υποδομές. Για μένα η μεγάλη ανησυχία είναι τα μεγάλα έργα που επεμβαίνουν μέσα στην παράκτια ζώνη. Αυτά προκαλούν πλήρη αλλοίωση της παράκτιας κλίμακας και της αισθητικής. Για παράδειγμα οι mega-μαρίνες σε τουριστικές περιοχές, όπως της Λεμεσού ή η υπό κατασκευή στην Αγία Νάπα. Πρέπει να αποφασίσουμε ως κράτος και ως πολίτες τι είδους ανάπτυξη θέλουμε. Αυτό το λέμε χρόνια, αλλά κάθε φορά η

«ανάγκη για μεγάλες επενδύσεις» πέφτει δυνατά στο τραπέζι και οι επιφυλάξεις πολλών εξ ημών παραγράφονται. Οι μεγάλες επενδύσεις είναι πολύ σημαντικές για την ευημερία του τόπου. Αρκεί να ιεραρχούνται και να χωροθετούνται σωστά. Με κριτήρια οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής βιωσιμότητας, με ενίσχυση ταυτόχρονα και της μικρής επιχειρηματικής δραστηριότητας, που αφορά την άμεση καθημερινότητα του πολίτη. Πρέπει να ξέρουμε ότι η νησιώτικη χώρα μας έχει συγκεκριμένη κλίμακα και δεδομένη φέρουσα ικανότητα στην παράκτια ζώνη της. Και όπως την χρησιμοποιούμε, η παράκτια ζώνη της Κύπρου τείνει να γίνει φυσικός πόρος εν ανεπαρκεία. Οπότε, για να απαντήσω και στην ερώτησή σας: μπορούν να βελτιωθούν πολλά, δεν είναι οικονομικό το θέμα, με την έννοια του κόστους. Είναι θέμα πολιτικών επιλογών. Γι' αυτό και δεν είναι εύκολο».

Με πιάνει πανικός...

-Από τη σκοπιά της ειδικού, ποιες θα λέγατε ότι είναι οι παραλίες-δυνατά χαρτιά της Πάφου και ποιες κρίνονται ως έχουσες άμεση ανάγκη βελτιώσεων;

«Για μένα όλες οι παραλίες είναι όμορφες. Και όσο πιο φυσικές, απαλλαγμένες από ανθρώπινες επεμβάσεις, τόσο το καλύτερο. Ξέρετε, όταν ακούω τη φράση «να βελτιώσουμε τις ακτές μας» με πιάνει πανικός! Γιατί συνήθως στην Κύπρο όταν μιλάμε για βελτίωση εννοούμε να τους αλλάξουμε τα φώτα, να κάνουμε μια ακτή τεχνητή, με σκληρά έργα, αγνώριστη! Μια φυσική ακτή είναι πάντα όμορφη! Μου αρέσουν οι ακτές με χαλικάκι, τις προτιμώ από τις αμμουδιές. Πιστεύω πάντως ότι πρέπει να υπάρξει μεγαλύτερη προσπάθεια για να λειτουργούν καλύτερα, κυρίως ως προς τις παρεχόμενες υπηρεσίες, οι παραλίες λουομένων. Δεν γίνεται να υπάρχουν παραλίες λουομένων στην Πάφο που μετά τις 5 το απόγευμα δεν υπάρχει τουαλέτα! Και βεβαίως μέγα είναι το πρόβλημα της επαρκούς ναυαγώσωσης, το οποίο δεν να είναι πρόβλημα μόνο της Πάφου: δεν είναι δυνατό να μην έχουμε πλήρως θωρακισμένες με ναυαγοσώστες τις ακτές μας! Το νομοσχέδιο που βρίσκεται υπό συζήτηση αυτό τον καιρό είναι σημαντικό βήμα. Αλλά πιστεύω πως οι Τοπικές Αρχές πρέπει να είναι πιο αποφασιστικές ως προς το θέμα αυτό και να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες, να μη σέρνονται πίσω από το κράτος».

Η Ξένια Λοιζίδου.

Κλιματικές αλλαγές

-Πρόσφατα παρουσιάσατε στην Πάφο και συγκεκριμένα στη Γεροσκήπου, ένα ειδικό πρόγραμμα για τους κινδύνους από την αύξηση της στάθμης της θάλασσας για παράλιες περιοχές. Πόσο υπαρκτός είναι ο κίνδυνος για την Κύπρο και ειδικότερα πώς θα λέγατε ότι έχει η κατάσταση στην Πάφο;

«Αναφέρεστε στο ευρωπαϊκό έργο SAVEMEDCOAST που χρηματοδοτείται από τη Διεύθυνση Προστασίας του Πολίτη και αφορά την εκτίμηση της επικινδυνότητας στις ακτές της Μεσογείου από τις επιπτώσεις της ανύψωσης της στάθμης της θάλασσας. Πιστεύω ότι τα επόμενα 50 χρόνια τις κλιματικές αλλαγές στην Κύπρο θα τις ζούμε κυρίως ως έξαρση των ακραίων καιρικών φαινομένων, τα οποία θα εμφανίζονται με μεγαλύτερη συχνότητα και ένταση, θα έχουμε για παράδειγμα πιο συχνά μεγάλες φουρτούνες. Και η ανύψωση της στάθμης της θάλασσας, μικρή ή μεγάλη, κάνει διαφορά στις επιπτώσεις και στη σφοδρότητα των φαινομένων. Να σας πω και κάτι ενδιαφέρον: δεν ξέρουμε αν υπάρχει ανύψωση της στάθμης της θάλασσας στην Κύπρο. Δεν ξέρουμε καν αν έχει αλλάξει η διακύμανση της παλίρροιας! Από το '60 και μετά δεν έχουν γίνει ποτέ συστηματικές μετρήσεις. Δεν είναι εντυπωσιακό; Είμαστε νησί και όμως δεν παρακολουθούμε πώς αλλάζει, αν αλλάζει, το υγρό στοιχείο που μας περιβάλλει. Είναι να απορεί κανείς με τις προτεραιότητες του τόπου!

Θα ήθελα να συνοψίσω απλά: οι ακτές μας είναι ο πιο σημαντικός μας φυσικός πόρος. Και η Γαλάζια Ανάπτυξη θα πρέπει επιτέλους να γίνει βασική αναπτυξιακή μας επιλογή. Πρέπει να διαφυλάξουμε τις ακτές μας θεσμικά και ως πολίτες, να τις προσέξουμε, να τις αγαπήσουμε και να μην τις εξαντλούμε! Γιατί αλίμονο, όπως λέει και ο Ελύτης «μια μέρα οι θάλασσες αυτές θα εκδικηθούν».

Ανθρωπογενείς επεμβάσεις επιφέρουν διάβρωση

Χωροθετούμε οικοδομές πάνω στην ενεργό ζώνη του κύματος

-Πώς επηρεάζεται η παράκτια διάβρωση;

«Όπως είπα και πριν, η παράκτια διάβρωση στην Κύπρο είναι αποτέλεσμα κυρίως ανθρωπογενών επεμβάσεων. Όταν π.χ. χωροθετούμε οικοδομές πάνω στην ενεργό ζώνη του κύματος, τότε η διάβρωση είναι αυτονόητη συνέπεια! Μετά ερχόμαστε να αντιμετωπίσουμε το φαινόμενο με την πιο βαριά λύση: σκληρά έργα, κυματοθραύστες! Αυτά τα έργα δημιουργούν συνθήκες προστασίας στην περιοχή μπροστά τους και μεταφέρουν την παράκτια διάβρωση πιο έντονη, πιο πέρα. Είναι πλέον μια αλυσίδα επιπτώσεων που δεν έχει τέλος. Δείτε ένα πολύ χαρακτηριστικό παράδειγμα από την Πάφο που βελτιώθηκε η ακτή με την κατεδάφιση έργου: η πρώτη φωτογραφία δείχνει την παραλία μπροστά από το ξενοδοχείο ΑΛΜΥΡΑ σε κακό χάλι το 2000. Έκανα προσωπικά τη μελέτη και προτείναμε να κατεδαφιστεί ένας εκ των καθέτων σκληρών έργων. Πραγματικά πρωτοποριακή πρόταση, που υλοποιήθηκε και δείτε τη φωτογραφία 2: σε 20 μέρες τα χαμένα στο βυθό αμμοκύματα, έγιναν μια όμορφη παραλία. Μετά, στη φωτογραφία 3 βλέπετε το τραγικό: ήρθε ο Δήμος δύο χρόνια μετά και κατασκεύασε τον παραλιακό πεζόδρομο πάνω σε έναν ψηλό τοίχο αντιστήριξης, που λειτουργεί ως ανακαστικό μέτωπο και προκαλεί διάβρωση. Εξαφανίστηκε η μικρή αμμώδης παραλία που δημιουργήθηκε από την κατεδάφιση του κυματοθραύστη και ο αντιστήριχτος τοίχος, σε κακό χάλι,

διαβρώνει την ακτή και καταστρέφει οποιαδήποτε αισθητική. Κατά τα άλλα το κατάντρομα είναι στρωμένο με πανάκριβο ξύλο. Πείτε μου αν έχει λογική μια τέτοια προσέγγιση! Αυτό

είναι ένα παράδειγμα που μου αρέσει να δείχνω, γιατί δείχνει πόσο απέχουμε από μια όντως ολοκληρωμένη προσέγγιση της παράκτιας ζώνης μας.

-Ειδικότερα για το θέμα της διάβρωσης, θα επιμείνω λίγο επειδή οι αριθμοί των επτά μέτρων για την περιοχή Χρυσοχούς και των τεσσάρων μέτρων για την περιοχή Γεροσκήπου που ακούστηκαν τα τελευταία χρόνια, φαντάζομαι απειλητικοί, αν αληθεύουν. Πώς έχει στην πραγματικότητα η κατάσταση και ποιες περιοχές είναι οι πλέον επίφοβες από το φαινόμενο αυτό;

Τόσο στη Χρυσοχού όσο και στη Γεροσκήπου παρουσιάστηκε διάβρωση μετά από ανθρώπινες δραστηριότητες. Στη Χρυσοχού π.χ. γίνονταν για χρόνια λατομείσεις παράκτιου υλικού, μέχρι και τη δεκαετία του 1970, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί αρνητικό ισοζύγιο ιζημάτων στην περιοχή και να εμφανιστεί διάβρωση. Έγινε και η επέκταση του λιμανιού στο Λατοί και ακολούθησαν οι πρώτοι κυματοθραύστες. Όταν αρχίσουμε να κατασκευάζουμε κυματοθραύστες είναι δύσκολο να σταματήσει η αλυσίδα. Πρέπει να συνεχιστεί η σειρά μέχρι να βρεθεί σταθερό όριο. Στη Γεροσκήπου, οι κυματοθραύστες

που έγιναν αφήνουν σε ένα σημείο εκτεθειμένη την ακτή στους δυτικούς κυματισμούς με αποτέλεσμα να εμφανίζεται τοπικά σημαντική διάβρωση. Η δική μου άποψη είναι πως πριν επιλέξουμε τη σκληρή λύση των κυματοθραυστών πρέπει να εξαντλούμε όλες τις υπαλλακτικές λύσεις. Γιατί μετά την κατασκευή του πρώτου κυματοθραύστη δεν υπάρχει γυρισμός. Εκτός αν αρχίσουμε μετά να τους ξηλώνουμε.

-Μια πάγια πρακτική των τελευταίων χρόνων για αντιμετώπιση της κατάστασης από πλευράς δημοτικών αρχών της επαρχίας είναι η κατασκευή πρόσθετων κυματοθραυστών. Θεωρείτε αποτελεσματικό το μέτρο αυτό; Και ερωτώ, διότι το περασμένο καλοκαίρι στη Γεροσκήπου ακούγονταν έντονες φωνές, ακόμη και από την ίδια τη δημοτική αρχή, ότι οι κυματοθραύστες που κατασκευάζονται προκαλέσαν άλλα προβλήματα, αντί να επιλύουν τα υφιστάμενα.

«Οι κυματοθραύστες είναι μια εκ των πολλών τεχνικών επιλογών. Στην Κύπρο έχουμε «φάει κόλλημα» με τους κυμα-

τοθραύστες. Κατεβάζουμε βουνά ολόκληρα από τον πολύτιμο ασβεστόλιθό μας και τα κάνουμε κυματοθραύστες. Υπάρχουν και άλλες λύσεις. Είναι σαν να έχει κάποιος βήχα και αντί να δοκιμάσει μια ελαφρά θεραπεία, προχωρεί σε εγχείριση ανοικτής καρδιάς. Και βέβαια μια τόσο σκληρή επέμβαση έχει σημαντικές επιπτώσεις στην ποιότητα της ακτής συνολικά. Υπάρχει βεβαίως και κάτι που θέλω να σημειώσω: από την άποψη της μελέτης, οι κυματοθραύστες είναι η πιο φτηνή λύση! Δεν έχει σημαντικό κόστος μελέτης το έργο αυτό, ενώ αντίθετα έχει υψηλό κόστος κατασκευής και μεγάλο περιβαλλοντικό κόστος. Ενώ ένα υπαλλακτικό έργο, όπως πχ ένας τεχνητός ύφαλος που θα συνδυάζει την ενίσχυση της βιοποικιλότητας με την παράκτια προστασία ή η χρήση τεχνολογίας για ύφαλες προστασίας κ.α. απαιτούν ακριβές μελέτες. Με το σύστημα των μειοδοτικών διαγωνισμών που ισχύει για τις μελέτες, δύσκολα θα βρεθούν κατάλληλες και ευφάνταστες λύσεις για τις ακτές μας».

